

Sygn. akt I CSK 448/17

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku „P.” S.A. w L.

przy uczestnictwie R. C. i Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta R.

o stwierdzenie nabycia służebności przebiegu linii elektroenergetycznej przez
zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w R.
z dnia 23 marca 2017 r., sygn. akt V Ca [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w R. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w R. stwierdzające na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego nabycie z dniem 1 lutego 2009 r. przez zasiedzenie służebności przebiegu linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV położonej na nieruchomości uczestnika R. C., w ten sposób, że wniosek oddalił.

Sąd drugiej instancji akceptując ustalenia, że przedmiotowa linia energetyczna przebiegająca po działkach uczestnika, wybudowana w 1971 r. i gruntownie zmodernizowana w 1971 r., jest nieprzerwanie eksploatowana od chwili budowy przez poprzedników prawnych wnioskodawcy i wnioskodawcę, nie podzielił stanowiska Sądu Rejonowego, że decyzja Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w R. z dnia 6 maja 1971 r. [...] niesie skutek dobrej wiary przedsiębiorcy przesyłowego, co w rezultacie prowadzi do zasiedzenia służebności. Wskazał, że wzniesienie na działkach powoda urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej i ich modernizacja nastąpiło w okresie obowiązywania ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. 1958 r., Nr 17, poz. 70 ze zm.; dalej „u.z.t.w.n.”) i na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 tej ustawy została wydana powyższa decyzja obejmująca w swej treści także nieruchomości poprzednika prawnego uczestnika S. C. co do przebiegu linii po działce nr [...], z której powstały działki oznaczone aktualnymi numerami. W oparciu o ten przepis została również wydana decyzja Urzędu Miejskiego w R. z dnia 20 marca 1981 r. GKM – [...] odnośnie do działki nr [...], z której następnie powstała działka nr [...].

W świetle przepisów u.z.t.w.n. tytuł prawny przedsiębiorcy przesyłowego do zainstalowania urządzeń przesyłowych mógł powstać w związku z wydaniem decyzji mającej charakter wywłaszczeniowy, a trwałość skutków decyzji oznacza, że dotyczy ona każdego kolejnego właściciela nieruchomości, zaś na uprawnienia z niej wynikające może się powołać każdy kolejny przedsiębiorca. Przedsiębiorca przesyłowy, z inicjatywy którego została wydana decyzja (lub jego następca prawny) zezwalająca na korzystanie z nieruchomości w sposób oznaczony w art. 35 ust. 2

u.z.t.w.n., ma także aktualnie tytuł do utrzymywania na tej nieruchomości urządzeń i wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, OSNC 2014 r., nr 7 - 8, poz. 68).

Powyższe postanowienie zaskarżył wnioskodawca i zarzucając naruszenie art. 328 § 2 w zw. z 391 § 1 k.p.c. oraz art. 292 w zw. ze 172 k.c. i 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n., wniósł o jego uchylenie i zmianę przez oddalenie apelacji uczestnika R. C., ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ma rację Sąd Okręgowy, że tytuł prawny przedsiębiorcy przesyłowego do posadowienia urządzeń przesyłowych i do wejścia na grunt celem konserwacji może wynikać z objęcia danej nieruchomości decyzją wydaną w oparciu o art. 35 u.z.t.w.n.

Wątpliwości, które budził omawiany przepis, zostały usunięte dwoma uchwałami Sądu Najwyższego, których rozstrzygnięcia Sąd Najwyższy w składzie obecnie orzekającym podziela. W uchwale z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 116/09 (OSNC-ZD 2010 r., nr C, poz. 92) Sąd Najwyższy stwierdził, że decyzja wydana na podstawie art. 35 ustawy z 1958 r. stanowi tytuł prawny dla przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji nieruchomości, zaś w uchwale z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 107/13 (OSNC 2015 r., nr 3, poz. 29) uznał, iż jeżeli przedsiębiorca będący właścicielem urządzeń wymienionych w art. 49 § 1 k.c. wykonuje uprawnienia wynikające z decyzji wydanej na rzecz jego poprzednika prawnego na podstawie art. 35 ustawy z 1958 r., właściciel nie może żądać ustanowienia służebności przesyłu.

Takie rozwiązanie ustawowe stanowi ograniczenie prawa własności, nie mniej jest dopuszczalne w świetle art. 140 k.c., a tożsame ukształtowanie w zakresie ograniczenia korzystania z nieruchomości przez właściciela zawiera w art. 124, zarówno w tekście pierwotnym, jak i aktualnym, ustawa o gospodarce

nieruchomościami, przy czym przewiduje, że decyzja stanowi podstawę do wpisu w księgach wieczystych, jak również poddaje obowiązek udostępnienia nieruchomości egzekucji administracyjnej (ust. 6 i 7). Zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego i Sądów administracyjnych decyzja wydana na podstawie art. 35 u.z.t.w.n., z uwagi na tożsamość skutków prawnych ze skutkami wywieranymi przez art. 70 ust. 1 u.g.g. i art. 124 ust. 1 u.g.n. podlega wykonaniu na podstawie art. 124 § 6 u.g.n. i stanowi podstawę do wpisu do księgi wieczystej zgodnie z art. 124 ust. 7 u.g.n. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2007 r., II CSK 156/07, OSNC 2008 r., nr 9, poz. 103, z dnia 21 lutego 2009 r., II CSK 349/08, nie publ., wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 5 lutego 2009 r., I OSK 301/08, nie publ., wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2009 r., I SA/WA 1702/08, nie publ.).

Elementem stanu faktycznego sprawy jest sytuacja prawna wywołana decyzjami administracyjnymi i sąd jest związany stanem prawnym przez nie wytworzonym, co wynika zarówno z normatywnego ich charakteru, jak i podziału kompetencyjnego pomiędzy sądownictwem powszechnym i administracyjnym. Niedopuszczalne jest zatem kwestionowanie jej merytorycznej zasadności i sąd powszechny nie jest władny badać prawidłowości jej podjęcia (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2007 r., III CZP 46/07, OSNC 2008 r., nr 3, poz. 30, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 29/09, nie publ., wyroki z dnia 26 sierpnia 2009 r., I CSK 26/09, OSNC-ZD 2010 r., Nr A, poz. 22, z dnia 16 grudnia 2009 r., I CSK 175/09, OSNC 2010, nr 7 - 8, poz. 115). Dopóki decyzja administracyjna nie zostanie podważona we właściwym postępowaniu i pozostaje w obrocie prawnym, wiąże sąd wyłączając dopuszczalność badania okoliczności związanych z prawidłowością postępowania administracyjnego, ostatecznością decyzji oraz merytoryczną poprawnością rozstrzygnięcia.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 września 2014 r., IV CSK 724/13 (nie publ.) z uwagi na skutki prawne decyzji wydanej na podstawie art. 35 u.z.t.w.n., powinna ona od strony przedmiotowej określać nieruchomość, której dotyczy a uczestnikiem postępowania administracyjnego powinien być właściciel nieruchomości, z tym że nie wskazanie wszystkich stron nie pozbawia

osoby nieuczestniczącej przymiotu strony, przysługuje jej bowiem prawo żądania wznowienia postępowania administracyjnego. Podkreślił, że w sprawie cywilnej sąd jest związany zakresem przedmiotowym decyzji i w granicach ustalenia tego zakresu nie mieści się wprawdzie badanie jaki powinien być prawidłowy zakres przedmiotowy rozstrzygnięcia, natomiast mieści się badanie, jaki rzeczywiście był ten zakres. Postępowanie dowodowe nie może zatem zmierzać do modyfikacji decyzji ostatecznej, w tym również do uzupełnienia jej zakresu przedmiotowego.

Podzielić trzeba pogląd wyrażony w tym orzeczeniu oraz postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2017 r. (nie publ.), że w razie niedokładnego określenia nieruchomości, której decyzja dotyczy, ustalenie jej zakresu przedmiotowego może nastąpić przy wykorzystaniu innych elementów zawartych w jej treści, w tym wymienionych stron postępowania, jeżeli pozwala to na przyporządkowanie nieruchomości tym stronom. Dodać należy, że może to nastąpić również wtedy, gdy nie jest kwestionowane, że decyzja dotyczy konkretnego właściciela i nieruchomości położonej na trasie przebiegu urządzenia przesyłowego na obszarze określonym w decyzji a dokumenty sporządzone w toku postępowania administracyjnego pozwalają na pewne przyporządkowanie nieruchomości do treści decyzji. Decyzja wydana na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. uprawnia przedsiębiorcę przesyłowego do korzystania z cudzej nieruchomości w zakresie posadowienia i dostępu do wybudowanych urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją, co oznacza powiązanie tych uprawnień z konkretnymi, oznaczonymi urządzeniami. W razie istnienia na jednej nieruchomości kilku różnych urządzeń przesyłowych, konieczne jest ustalenie, które z nich zostało objęte tą decyzją.

Zasadny jest zarzut naruszenia art. 328 § 1 k.p.c. w zw. z 391 § 1 k.p.c. w zakresie niedokonania ustalenia zakresu podmiotowego decyzji z dnia 6 maja 1971 r. oraz braku jakiegokolwiek odniesienia się do zakresu przedmiotowego decyzji z dnia 20 marca 1981 r., związanego z ustaleniem określenia linii elektroenergetycznej nią objętej.

Sąd Okręgowy nie dokonał ustaleń zakresu przedmiotowego i podmiotowego treści obu decyzji poza stwierdzeniem, że decyzja z dnia 6 maja 1971 r. objęła

swą treścią między innymi nieruchomości poprzednika prawnego uczestnika, co do przebiegu linii po działce nr [...] ([...]) a decyzja z dnia 20 marca 1981 r. co do przebiegu linii po działce nr [...] ([...]). Wniosek o zasiedzenie obejmował powyższe nieruchomości jedynie co do przebiegu linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV relacji S. – W., co do której wnioskodawca wyjaśnił, że poprzednio była zwana S. – K. i składa się z dwóch elementów – linii X. – S. i linii S. – K. łączących się na działce nr [...], z których jedynie linia S. – X. przebiega po nieruchomości uczestnika i tej linii dotyczy wniosek (k. 123). Objęcie jej decyzją z dnia 6 maja 1971 r. nie budzi wątpliwości, natomiast nie zostało wyjaśnione, czy decyzja z dnia 20 marca 1981 r. obejmuje tę linię czy linię S. – K. nie objętą wnioskiem. W każdej z decyzji linie nimi objęte zostały oznaczone odpowiednio jako S. – X. oraz W. – B. Odwołanie się przez Sąd Okręgowy jedynie do oznaczenia nieruchomości w decyzjach bez ustalenia, której z linii te decyzje dotyczą, nie pozwala, wobec przedstawionych przez skarżącego okoliczności, na usunięcie wątpliwości co do zakresu przedmiotowego decyzji z dnia 20 marca 1981 r. Nie zostały dokonane również ustalenia co do zakresu podmiotowego decyzji z dnia 6 maja 1971 r. w szczególności, czy objęła wszystkich współwłaścicieli i jakie ma to znaczenie prawne, co nie pozwala na odparcie zarzutów zarówno naruszenia przepisów postępowania, jaki wskazanych przepisów prawa materialnego. Nie ma natomiast skarżący racji kwestionując ocenę Sądu Okręgowego co do zakresu przedmiotowego tej decyzji, bo jej treść w powiązaniu z dokumentami sporządzonymi w toku postępowania administracyjnego pozwala na przyjęcie, że obejmowała działkę nr [...].

Nietrafny jest również pogląd skarżącego, że wyłącznie od woli przedsiębiorcy przesyłowego zależy, czy w celu uzyskania tytułu prawnego do posadowienia urządzeń i ich konserwacji chce skorzystać z trybu administracyjnego, czy wybiera regulacje cywilnoprawną, o ile dotyczy sytuacji, gdy już została wydana decyzja administracyjna na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. lub późniejszych przepisów ustawy o gospodarce gruntami lub ustawy o gospodarce nieruchomościami. Wbrew twierdzeniu skarżącego takiego poglądu nie wyraził Sąd Najwyższy w powołanym w skardze postanowieniu z dnia 13 lutego 2015 r., II CSK 310/14 (nie publ.), bo cytowane stwierdzenie tego Sądu odnosi się do sytuacji, w której nie została

wydana decyzja na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. lub przepisów późniejszych, urządzenia przesyłowe nie zostały jeszcze wybudowane i dotyczy rozważań ogólnych w aspekcie możliwych uprawnień przedsiębiorcy przesyłowego do korzystania z cudzej nieruchomości.

Brak ustaleń i oceny co do zakresu podmiotowego decyzji z dnia 6 maja 1971 r. oraz przedmiotowego co do zakresu decyzji z dnia 1 marca 1981 r. nie pozwala na odparcie zarzutu naruszenia 328 § 2 w zw. z 391 § 1 k.p.c. i czyni przedwczesnym ocenę zarzutu 292 w zw. z 172 § 1 i 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.